

ශීර්ෂය - 243 සංවර්ධන මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 මතය

ශීර්ෂය - 243 සංවර්ධන මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ 2022 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්වය පිළිබඳ ප්‍රකාශය, එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය කාර්යසාධන ප්‍රකාශය හා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශවලින් සමන්විත 2022 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාවේ ඇතුළත් විධිවිධාන ප්‍රකාර මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 11(1) වගන්තිය ප්‍රකාරව සංවර්ධන මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳව මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් ඇතුළත් සම්පිණ්ඩන වාර්තාව 2023 මැයි 24 දින ගණන්දීමේ නිලධාරී වෙත නිකුත් කරන ලදී. විගණන පනතේ 11(2) වගන්තිය ප්‍රකාරව දෙපාර්තමේන්තුවට අදාළ වාර්ෂික විස්තරාත්මක කළමනාකරණ විගණන වාර්තාව 2023 ජූනි 23 දින ගණන්දීමේ නිලධාරී වෙත නිකුත් කරන ලදී. ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(6) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 10 වගන්තිය ප්‍රකාරව මෙම වාර්තාව පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලින් 2022 දෙසැම්බර් 31 දිනට සංවර්ධන මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය කාර්යසාධනය හා මුදල් ප්‍රවාහය පොදුවේ පිළිගත් ගිණුම්කරණ මූලධර්මවලට අනුකූලව සත්‍ය හා සාධාරණ තත්ත්වයක් පිළිබිඹු කරන බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 මතය සඳහා පදනම

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතීන්ට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් වූ මාගේ වගකීම, විගණකගේ වගකීම යන වගන්තියේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබා ගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් ප්‍රධාන ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ හා ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ වගකීම

පොදුවේ පිළිගත් ගිණුම්කරණ මූලධර්මවලට අනුකූලව හා 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 38 වගන්තියේ සඳහන් විධිවිධානවලට අනුකූලව සත්‍ය හා සාධාරණ තත්ත්වයක් පිළිබිඹු කෙරෙන පරිදි මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම හා වංචා සහ වැරදි හේතුවෙන් ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකි වනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනය තීරණය කිරීම ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ වගකීම වේ.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) වගන්තිය ප්‍රකාරව දෙපාර්තමේන්තුව විසින් වාර්ෂික හා කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වා ගෙන යා යුතුය.

ජාතික විගණන පනතේ 38(1)(ඇ) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව දෙපාර්තමේන්තුවේ මූල්‍ය පාලනය සඳහා සඵලදායී අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියක් සකස් කර පවත්වා ගෙන යනු ලබන බවට ගණන්දීමේ නිලධාරී සහතික විය යුතු අතර එම පද්ධතියේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව කලින් කල සමාලෝචනයක් සිදු කර ඒ අනුව පද්ධතිය ඵලදායී ලෙස කරනගෙන යාමට අවශ්‍ය වෙනස්කම් සිදු කරනු ලැබිය යුතුය.

1.4 මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය පිළිබඳ විගණකගේ වගකීම

සමස්ථයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා හා වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණකාධිපති වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සෑම විටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇති විය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මකභාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කර ගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුබවින් යුතුව ක්‍රියාකරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්ස්ථානයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන්, චේතනාන්විත මහභරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මඟ හැරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවූවද, අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබා ගන්නා ලදී.
- හෙලිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය සහ අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත සහ සාධාරණ අයුරින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් බව ඇගයීම.

- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ථ ඉදිරිපත් කිරීම අගයන ලදී.

මාගේ විගණනය තුළදී හඳුනාගත් වැදගත් විගණන සොයාගැනීම්, ප්‍රධාන අභ්‍යන්තර පාලන දුර්වලතා හා අනෙකුත් කරුණු පිළිබඳව ගණන්දීමේ නිලධාරී දැනුවත් කරන ලදී.

1.5 වෙනත් නෛතික අවශ්‍යතා පිළිබඳ වාර්තාව

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 6(1) (ඇ) වගන්තිය ප්‍රකාරව පහත සඳහන් කරුණු මා ප්‍රකාශ කරමි.

- (අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉකුත් වර්ෂය සමඟ අනුරූප වන බවට,
- (ආ) ඉකුත් වර්ෂයට අදාළ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳව මා විසින් කර තිබුණු නිර්දේශ ක්‍රියාත්මක කර තිබුණි.

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 වියදම් කළමනාකරණය

2.1.1 ඇස්තමේන්තු පිළියෙල කිරීම පහත කරුණු නිරීක්ෂණය කෙරේ.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) වැය විෂයයන් 16 ක ඇස්තමේන්තුගත ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණවත් නොවීම නිසා එකතුව රු.6,523,285,207 ක ප්‍රමාණයක් එනම් සියයට 1 සිට සියයට 1424 දක්වා පරාසයකින් මු.රෙ. 66 මාරු කිරීම මගින් ප්‍රතිපාදන වැඩි කරගෙන තිබුණි.	ඉල්ලුම් කළ ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණය නොලැබීම හා 2021 වර්ෂයට අදාළ පොළී සහනාධාර 2022 පළමු කාර්තුවේ දී ඉදිරිපත් කිරීම හා ලැබී තිබූ සියලු පොළී සහනාධාර සඳහා වූ ගෙවීම් භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර මගින් නිරවුල් කළ බැවින් ඊට අදාළ ප්‍රතිපාදන සලසා ගත යුතු වීම.	මුදල් රෙගුලාසි 50 ප්‍රකාරව, ඇස්තමේන්තු පිළියෙල කිරීම නිවැරදිව හා තාත්විකව කළ යුතු වීම.
(ආ) වැය විෂයයන් 14 ක මූලික ඇස්තමේන්තුගත ප්‍රතිපාදනය උපයෝජනය නොවීම හේතුවෙන් එකතුව රු.6,729,319,236 ක් එනම් සියයට 1 සිට සියයට 81 දක්වා වූ පරාසයකින් මු.රෙ. 66 මගින් ප්‍රතිපාදන අඩුකර තිබුණි.	වර්ෂයට අදාළ ඇස්තමේන්තුව තුළ සහනාධාර ගෙවීම අදාළ ඉල්ලීම් බැංකු මගින් ඉදිරිපත් නොවීම සහ 2022 අවසාන කාර්තුවට අදාළ පොළී සහනාධාර ඉල්ලීම් 2023 පළමු කාර්තුවේදී ඉදිරිපත් වීම හා භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර මගින් නිරවුල් කළ යුතු වූ අනිකුත් වැය ශීර්ෂ වලට අදාළ සහනාධාර ගෙවීමට අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන සලසා ගත යුතු වීම.	මුදල් රෙගුලාසි 50 ප්‍රකාරව, ඇස්තමේන්තු පිළියෙල කිරීම නිවැරදිව හා තාත්විකව කළ යුතු වීම.

(ඇ) වැය විෂයය අංක 243-1-1-45-1501-11 අඩු ආදායම්ලාභී ජනතාවට ආහාර සුරක්ෂිතතාව සැලසීම වෙනුවෙන් සමාලෝචිත වර්ෂය තුළදී මූලික ඇස්තමේන්තුගත ප්‍රතිපාදන සලසාගෙන නොතිබුණු අතර, පරිපූරක ඇස්තමේන්තු ප්‍රතිපාදන මගින් රු.85,024,650 ක් සහ මුදල් රෙගුලාසි 66/69 මාරුකිරීම් මගින් රු.208,034,028 ක් ලෙස එකතුව රු.293,058,678 කින් ප්‍රතිපාදන සලසාගෙන තිබුණි.

Covid – 19 වසංගත කාලය තුළ අත්‍යාවශ්‍ය ආහාර ද්‍රව්‍ය සහනදායී මිලට විකිණීම නිසා ඇති වූ මිල වෙනස ප්‍රතිපූර්ණය කිරීම සඳහා වූ ඉල්ලීම් ප්‍රමාද වී අප දෙපාර්තමේන්තුව වෙත ලැබීම නිසා අතිරේක ප්‍රතිපාදන ලබා ගතයුතු වීම. මුදල් රෙගුලාසි 50 ප්‍රකාරව, ඇස්තමේන්තු පිළියෙල කිරීම නිවැරදිව හා තාත්ත්විකව කළ යුතු වීම.

2.2 නීති, රීති හා රෙගුලාසිවලට අනුකූල නොවීම

නීති, රීති හා රෙගුලාසිවලට යොමුව	විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
2022 දෙසැම්බර් 13 දිනැති අංක 2022/05 දරන රාජ්‍ය ගිණුම් දෙපාර්තමේන්තු මාර්ගෝපදේශ යේ 7.10 ඡේදය	ගිණුම් ප්‍රකාශන අංක SA-11 අනුව දෙපාර්තමේන්තුව වෙනත් ආයතන විසින් දරන ලද වියදම රු.12,356,010,353 ක් අග්‍රිම සැසඳුම් ප්‍රකාශයේ රු.48,573,718,946 ක් ලෙස දක්වා තිබුණි.	ගිණුම් ප්‍රකාශන අංක SA 11 අනුව දෙපාර්තමේන්තුව වෙනත් ආයතන විසින් දරන ලද වියදම රු.12,356,010,353 ක් ලෙස අග්‍රිම සැසඳුම් ප්‍රකාශයේ දැක්විය යුතු වුවද එය රු.48,573,718,946 ක් ලෙස දැක්වීමට හේතු වූයේ ඉන්දියානු ණය පහසුකම සඳහා වූ තැන්පතු ගිණුමට අදාලව රු.36,217,708,543 ක, භාණ්ඩාගාර මෙහෙයුම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සිදුකල හර සටහන, ගැලපීම් කිරීමට සිදු වූ බැවිනි.	රාජ්‍ය ගිණුම් මාර්ගෝපදේශය ප්‍රකාරව නිවැරදිව කටයුතු කළ යුතු වීම.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 කාර්යසාධනය

3.1.1 කාර්යභාර ඉටු කිරීම

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
සමාලෝචිත වර්ෂයේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මේ දක්වන ලද පහත ආයතනය හා ව්‍යාපෘතිය සමාලෝචිත වර්ෂය අවසන් වන විටත් ක්‍රියාත්මක තත්ත්වයට පත් වී නොතිබුණි.	අදහස් දක්වා නොතිබුණි.	ක්‍රියාකාරී සැලැස්මේ දක්වා ඇති ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රියාවට නැංවීමට කටයුතු කළ යුතු වීම.
<ol style="list-style-type: none"> National Credit Guarantee Institution ADB Rooftop Solar Power Generation Project (Phase II) 		

3.2 කළමනාකරණ දුර්වලතා

පහත නිරීක්ෂණ කරනු ලැබේ.

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>දෙපාර්තමේන්තුවේ මැදිහත්වීම මත ක්‍රියාත්මක වන මූල්‍ය සහන ණය යෝජනා ක්‍රම 18 ට අදාළ මූල්‍ය ආයතන 17 ක් සඳහා දෙපාර්තමේන්තුවෙන් ගෙවිය යුතු හිඟ පොළියේ එකතුව රු.1,902,415,907 ක් 2022 දෙසැම්බර් 31 දිනටත් නිරවුල් කර නොතිබුණු අතර, 2022 දෙසැම්බර් 31 දිනට අදාළ මූල්‍ය ආයතන වෙනත් එම ගෙවීමට ඇති පොළිය පිළිබඳ ශේෂ සනාථ කර ගැනීමක් ද සිදු කර නොතිබුණි.</p>	<p>2022 වර්ෂයට අදාළ ඇස්තමේන්තු සකස් කිරීමේදී සනාථ කර ගත් ඇස්තමේන්තුගත ශේෂයන්ට අනුව ඉල්ලුම් කළ ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණවත් ලෙස ලබාදී නොතිබූ බැවින් බැරකම් ලෙස සටහන් කිරීමට 2022 වර්ෂයේ ඉතිරි ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණවත් නොවීය.</p>	<p>ගෙවීමට ඇති පොළිය පිළිබඳ අදාළ මූල්‍ය ආයතන වෙනත් ශේෂ සනාථ කර ගැනීම සිදු කර, නිරවුල් කළ යුතු බව.</p>

4. මානව සම්පත් කළමනාකරණය

අනුයුක්ත හා තත්‍ය කාර්ය මණ්ඩලය

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>2022 දෙසැම්බර් 31 දිනට දෙපාර්තමේන්තුවේ පුරප්පාඩු 08 ක් පැවති අතර, ඒ තුළ ජ්‍යෙෂ්ඨ මට්ටමේ පුරප්පාඩු 04 ක් විය.</p>	<p>පවතින පුරප්පාඩු පිළිබඳ විද්‍යුත් මාර්ගගත ක්‍රමය මඟින් කාර්තුමය වශයෙන් රාජ්‍ය පරිපාලන පළාත් සභා හා පළාත් පාලන අමාත්‍යාංශය වෙත දැනුම්දීම සිදුකර ඇත. අදාළ අංශ නැවත වරක් දැනුවත් කර මෙම පුරප්පාඩු හැකි විගස පුරවා ගැනීමට සටහන් කර ගනිමි.</p>	<p>විධිමත් පරිදි කටයුතු කර පුරප්පාඩු පිරවීම හෝ අනුමත සේවක සංඛ්‍යාව සංශෝධනයට පියවර ගත යුතු වීම</p>